

„Négy „jelenet” alkotja e könyvet, mind a négy, közvetlenül vagy közvetve, Wagnerről szól; kettő francia költők (Baudelaire, Mallarmé), kettő pedig német filozófusok (Heidegger, Adorno) értelmezését követve. Természetesen a zenéről lesz szó, ugyanakkor a színházról, sőt a mítoszról is; valamint a költészettel szemben támasztott azon igényről, hogy újra lehetővé tegyen egyfajta „nagy művészetet”: a tragédia, azaz egy tisztán vallásos művészet modern megfelelőjét.

A tét tehát egyszersmind politikai is.

Az első két jelenet egyidős a wagnerizmus múlt században aratott európai győzelmével; ezek Wagner életében, illetve azon túl abban a történelmi szakaszban zajlottak le, amelyet az 1870-es háború és a kommun jelöl ki, és amelyben megjelenik – és előretűl – a nemzetek és osztályok világméretű kibontakozása. A másik kettő e században játszódik, akkor, amikor a wagnerizmus bizonyos – nem csak ideológikus – hatásai érzékelhetővé válnak, és a „nemzeti”, valamint a „szociális” összekeveredése mintegy megszilárdul egy addig nem tapasztalt szörnyűséges politikai konfigurációban. A művészet és a politika mindkét esetben együtt szerepel, de nem ölti a művészetpolitika, s még kevésbé a politika művészetének formáját. Sokkal inkább a politika esztétizálásáról – alakot öltéséről – van szó.

Ez a négy jelenet, még az 1865-ben játszódó első is, némi távolságtartással foglalja keretbe a háttérben maradó „valódi jelenetet”, de talán mégiscsak hozzájárul a megvilágításához: Nietzsche Wagnerrel való szakításáról van szó, ami bizonyosan nagy horderejű filozófiai esemény volt, és bárhogyan is vélekedjünk róla, Heidegger nemigen tévedett, amikor 1938-ban azt mondta, hogy ezt az eseményt úgy kényszerülünk értelmezni, „mint történelmünk szükségszerű fordulatát” (még ha ez a bírtokos alak egyszerre ügvetlenül és botránnyosan éppen annak a hatalmát erősítette is meg, amivel Nietzsche Wagner ellenében szakítani akart).”

(Philippe Lacoue-Labarthe)